चन्द्रपुर नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
चन्द्रनिगाहपुर,रौतहट
न्यायिक समितिको
आ.ब.२०८२/०८३ को वार्षिक
प्रतिवेदन

नगरसभामा पेश गरेको मिति : २०८३/०३/१०

नगरसभावाट स्वीकृत मिति : २०८३/०५/०६

संजय कुमार कापले
नगर प्रमुख

चन्द्रपुर नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

चन्द्रनिगाहपुर, रौतहट

२०८३

न्यायिक समितिको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

प्रस्तुतकर्ता: न्यायिक समिति सचिवालय, चन्द्रपुर नगरपालिका

नगरसभा समक्ष पेश गरिएको २०८३ साल असार १० गते

नगरसभा स्विकृत मिति: २०८३ साल सावन ०६. गते

१. परिचयात्मक पृष्ठभूमि (Background)

नेपालको संविधानको धारा २१७ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ८ बमोजिम स्थानीय तहमा विवाद निरुपण गर्ने न्यायिक अधिकार क्षेत्रको प्रयोगका लागि चन्द्रपुर नगरपालिकामा न्यायिक समिति क्रियाशील रहँदै आएको छ। स्थानीय स्तरका विवादहरूलाई अदालतको झन्झटिलो प्रक्रिया भन्दा बाहिर, कम खर्चिलो, सर्वसुलभ र सौहार्दपूर्ण वातावरणमा मेलमिलाप एवं न्याय निरुपण गर्नु यस समितिको मुख्य ध्येय हो।

प्रस्तुत प्रतिवेदन न्यायिक समितिका संयोजक **नगर उप-प्रमुख जयमाला कुमारी चौधरी**, सदस्य **श्री विष्णु प्रसाद उप्रेती** र सदस्य **श्री टंकेश्वर चौधरी**को सामूहिक नेतृत्व, इजलास व्यवस्थापन र आपसी कानुनी परामर्शका आधारमा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को आषाढ मसान्त सम्म सम्पादन गरिएका न्यायिक कार्यहरूको सङ्क्षिप्त प्रगति विवरणको रूपमा नगरसभाको यस गरिमामय बैठक समक्ष सादर प्रस्तुत गरिएको छ।

२. विवाद/निवेदनको समष्टीगत स्थिति (Summary of Case Status)

समीक्षा अवधिमा न्यायिक समिति सचिवालयमा दर्ता भई कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाइएका विवादहरूको समष्टीगत तथ्याङ्कीय स्थिति निम्न बमोजिम रहेको छ।

- **गत आ.व. २०८१/८२ बाट जिम्मेवारी सरेर आएको पूर्व दायित्व (Pending Cases):** २ वटा
- **चालु आ.व. २०८२/८३ मा नयाँ दर्ता हुन आएका निवेदन (New Cases):** १४ वटा
- **लगतमा कायम रहेको कुल विवाद सङ्ख्या (Total Workload): १६ वटा**
- **सफलतापूर्वक फछ्यौंट भएका विवाद सङ्ख्या (Disposed Cases): ११ वटा (६८.७५ %)**
- **निरुपणको प्रक्रियामा रहेका बाँकी विवाद सङ्ख्या (Under Process): ५ वटा (४३.७५%)**

३. फछ्यौंट भएका विवादहरूको निरुपण विधि र प्रकृति (Methods of Disposal)

संजय कुमार काफ्ले
नगर प्रमुख

न्यायिक समितिले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्र रही फछ्र्यौट गरेका ९ वटा विवादहरूलाई कानुनी एवं व्यावहारिक रुपमा निम्न बमोजिम निरुपण गरेको छ।

- **क) मिलापत्र (सहमति/मेलमिलाप) मार्फत टुङ्गिएका:** ७ वटा *(स्थानीय स्तरमा 'जित-जित' को भावना र सामाजिक सद्भाव कायम राख्न मेलमिलाप नीतिलाई प्राथमिकता दिइएको)*
- **ख) न्यायिक निरुपण (निर्णय/फैसला) गरिएका:** १ वटा *(प्रमाण र कानुनी व्यवस्थाका आधारमा समितिद्वारा निर्णय गरिएको)*
- **ग) अन्तरिम/विशेष आदेश जारी गरिएका:** १ वटा

४. विवादको प्रकृति र फछ्र्यौटको विषयगत वर्गीकरण (Subject-wise Classification & Disposal Rate)

क्र.स.	विवाद/निवेदनको विषयगत प्रकृति	कुल लगत (सङ्ख्या)	फछ्र्यौट सङ्ख्या	प्रक्रियामा रहेको (बाँकी)	फछ्र्यौट दर (%)	**वर्तमान कानुनी/प्राविधिक अवस्था**
१	जग्गा किचोला सम्बन्धी	७	५	२	७१.५%	५ वटा फछ्र्यौट; २ वटा अमिनद्वारा नापजाँच र स्थलगत बुझबुझारथको प्रक्रियामा।
२	लेनदेन सम्बन्धी	४	४	०	१००.००%	शतप्रतिशत विवादहरू आपसी समझदारी र भुक्तानी तालिका बमोजिम राजीखुसी फछ्र्यौट।
३	साँध सिमाना सम्बन्धी	३	१	२	३३.३३%	१ वटा मिलापत्र; २ वटा प्राविधिक प्रतिवेदन र साँध सधियार बुझ्ने क्रममा रहेको।

संजय कुमार काफ्ले
नगर प्रमुख

क्र.स.	विवाद/निवेदनको विषयगत प्रकृति	कुल लगत (सङ्ख्या)	फछ्र्यौट सङ्ख्या	प्रक्रियामा रहेको (बाँकी)	फछ्र्यौट दर (%)	वर्तमान कानुनी/प्राविधिक अवस्था
४	झैझगडा सम्बन्धी	१	१	०	१००.००%	आपसी द्वन्द्व र मनमुटावलाई मेलमिलापद्वारा स्थायी रूपमा समाधान गरिएको।
५	बाटोको निकास सम्बन्धी	१	०	१	०.००%	सार्वजनिक सरोकार र नक्सा सम्बन्धी प्राविधिक अध्ययनको चरणमा रहेको।
कुल	समष्टीगत जम्मा	१६	११	५	६८.७५%	राम्रो वार्षिक कार्य सम्पादन।

५. कार्य सम्पादनका क्रममा देखिएका चुनौतीहरू (Challenges Faced)

न्याय निरुपण र मेलमिलाप प्रवर्द्धन गर्ने क्रममा न्यायिक समितिले निम्न चुनौतीहरूको सामना गर्नु परेको छ:

- **प्राविधिक जनशक्तिको अभाव:** जग्गा किचोला, साँध सिमाना र बाटोको निकास सम्बन्धी विवादहरूमा नापजाँचका लागि छुट्टै अमिन र प्राविधिक ईन्जिनियरको स्थायी व्यवस्था नहुँदा कार्य सम्पादनमा केही ढिलाइ हुने गरेको।
- **भौगोलिक दुरी र चेतनाको स्तर:** कतिपय विपन्न र ग्रामीण क्षेत्रका नागरिकहरूमा कानुनी साक्षरताको कमी हुनु र तोकिएको तारिख वा म्याद तामेलीमा समयमै उपस्थित नहुनु।
- **अधिकारक्षेत्र सम्बन्धी भ्रम:** सर्वसाधारण नागरिकमा न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार (देवानी र केही फौजदारी प्रकृतिका विवाद) बारे पूर्ण स्पष्टता नहुँदा क्षेत्राधिकार बाहिरका मुद्दाहरू समेत दर्ता हुन आउने गरेको।
- **साक्षी र सधियारको असहयोग:** साँध सिमाना र बाटो सम्बन्धी विवादहरूमा स्थलगत सर्जमिन गर्दा छिमेकी वा सधियारहरू निष्पक्ष रूपमा बकपत्र गर्न हिचकिचाउने प्रवृत्ति।

६. आगामी आर्थिक वर्षको भावी योजना तथा कार्यनीति (Future Strategies)

संजय कुमार काफ्ले
नगर प्रमुख

- आगामी दिनमा न्याय सम्पादनलाई अझ छिटो, छरितो र जनमुखी बनाउन न्यायिक समितिले निम्न रणनीतिहरू अख्तियार गर्नेछ:
- **मेलमिलाप संस्कृतिको प्रवर्द्धन:** फछ्यौंट भएका मुद्दाहरू मध्ये करिब ७८ प्रतिशत विवादहरू 'मेलमिलाप' को माध्यमबाट टुङ्गो लाग्नुले नगरबासीमा न्यायिक समितिप्रतिको विश्वसनीयता उच्च रहेको र स्थानीय तहमा कानुनी साक्षरता वृद्धि भएको सङ्केत गर्दछ।
- **प्रक्रियामा रहेका विवादहरूको व्यवस्थापन:** हाल प्रक्रियामा रहेका ७ वटा विवादहरू (विशेषगरी जग्गा किचोला र साँध सिमाना) प्राविधिक जटिलता, नापजाँच एवं प्रमाण सङ्कलनका कारण समय लागेकाले आगामी आर्थिक वर्षको प्रथम त्रैमासिक भित्रै यिनलाई प्राथमिकतापूर्वक फछ्यौंट गर्ने लक्ष्य लिइएको छ।
- **प्रतिबद्धता:** "ढिलो न्याय दिनु न्याय नदिनु सरह हो" (Justice delayed is justice denied) भन्ने सर्वमान्य न्यायिक सिद्धान्तलाई शिरोधार्य गर्दै चन्द्रपुर नगरपालिकाका आम नागरिकलाई निष्पक्ष, पारदर्शी, ढिलासुस्तीरहित र प्रभावकारी न्याय सम्पादनको प्रत्याभूति दिलाउन यो समिति सदैव प्रतिबद्ध रहेको छ।
- **शून्य बक्यौता नीति (Zero Pendency Policy):** हाल प्रक्रियामा रहेका ७ वटा बाँकी विवादहरूलाई नयाँ आर्थिक वर्षको पहिलो त्रैमासिक भित्रै प्राविधिक टोली परिचालन गरी प्राथमिकताका साथ फछ्यौंट गरिनेछ।
- **मेलमिलाप केन्द्रको सुदृढीकरण:** नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा सूचीकृत मेलमिलापकर्ताहरूको सक्रियता बढाउन क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ, जसले गर्दा साना विवादहरू वडा तहमै मेलमिलाप हुन सकून्।
- **प्राविधिक कार्यदल गठन:** जग्गा जमिन र बाटो सम्बन्धी विवादको शिघ्र समाधानका लागि इन्जिनियर र अमिन सम्मिलित एक "शीघ्र प्राविधिक कार्यदल" परिचालन गर्न कार्यपालिकासँग समन्वय गरिनेछ।
- **कानुनी सचेतना अभियान (Legal Awareness Drive):** टोल तथा वडा स्तरमा "न्यायिक समिति नागरिकको आँगनमा" जस्ता सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी समितिको क्षेत्राधिकार र कानुनी उपचारका प्रक्रियाबारे नागरिकलाई सुसूचित गरिनेछ।

७. निष्कर्ष (Conclusion)

फछ्यौंट भएका मुद्दाहरू मध्ये करिब ७८ प्रतिशत विवादहरू आपसी 'मेलमिलाप' को माध्यमबाट टुङ्गो लाग्नुले स्थानीय नागरिकमा न्यायिक समितिप्रतिको भरोसा बलियो रहेको पुष्टि हुन्छ। "ढिलो न्याय दिनु न्याय नदिनु सरह हो" (Justice delayed is justice denied) भन्ने सर्वमान्य न्यायिक सिद्धान्तलाई शिरोधार्य गर्दै चन्द्रपुर नगरपालिकाका आम नागरिकलाई निष्पक्ष, पारदर्शी र प्रभावकारी न्याय सम्पादनको प्रत्याभूति दिलाउन यो समिति सदैव दृढ संकल्पित छ।

चन्द्रपुर नगरपालिका न्यायिक समितिले "मेलमिलाप नै उत्तम विकल्प" भन्ने मान्यतालाई आत्मसाथ गर्दै दर्ता भएका विवादहरू सल्टाउने प्रयास गरेको छ। फछ्यौंट भएका ९ वटा मुद्दाहरू मध्ये ७ वटा (झन्डै ७७ प्रतिशत) मुद्दा

संजय कुमार काफ्ले
नगर प्रमुख

मेलमिलापको माध्यमबाट टुङ्गो लाग्नुले स्थानीय स्तरमा न्यायिक समितिप्रतिको जनविश्वास बलियो रहेको पुष्टि गर्दछ।

८. प्रतिवेदन प्रमाणीकरण तथा पेस गर्ने न्यायिक समिति:

क्र.स.	नाम र पद	भूमिका	हस्ताक्षर
१	**जयमाला कुमारी चौधरी** (संयोजक)	न्यायिक समिति संयोजक	
२	**विष्णु प्रसाद उप्रेती** (सदस्य)	न्यायिक समिति सदस्य	
३	**टंकेश्वर चौधरी** (सदस्य)	न्यायिक समिति सदस्य	

प्रतिवेदक:

....

चन्द्रकला बराल

सदस्य सचिव

न्यायिक समिति सचिवालय, चन्द्रपुर नगरपालिका कार्यालय, रौतहट ।

संजय कुमार काफ्ले

नगर प्रमुख